Krājumu sakārtoja Katrīna Riekstiņa

Izdošanas datums: 2012.gada 26.februāris

Creative Commons BY-SA 3.0 license. http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.lv Latvian folk songs. Chords, harmonizations, metadata edited by Katrīna Riekstiņa (jmrmv.lv). Use and distribute without limitations. If you alter, transform or build upon this work, please retain this Creative Commons notice.

ISBN: ...

B daļa: Aizdomīgas miega dziesmas

B daļa: Aizdomīgas miega dziesmas

19. Aiz kalniņa mēnestiņis

[Dovgjallo1985]

Vienbalsīga

- 1. Aiz kalniņa mēnestiņis, Ripu, rāpu uzrāpoja, žūžū.
- Mēnestiņi, zilsvārcīti,
 Nenāc mūsu lodziņā, žūžū.
- Uz upīti pakalnē, Teci, teci klusiņām, žūžū.
- 4. Tur stāv divi bārainīši, Zvaigžņotām actiņām, žūžū.
- Sēstaties laiviņā, Mēnestiņis vizinās, žūžū.

Mēnestiņis vizinās Aijā, žužū, Aiz sudraba pavediena, žūžū.

19

18. Velc pelīte saldu miegu

[FkLaiva]

Katrīna Stalše, dz.1867.g., un Cukuru Liene dz.1877.g.Smiltenē; pier. Em. Melngailis 1930.g. LTMM III d.740

Velc, pe-lī-te, sal-du mie-gu ma-za-ja-mi bēr-ni-nam!

$Vienbals \bar{\imath} ga$

- Velc pelīte saldu miegu Mazajami bērniņam!
- Viegliņāmi, klusiņāmi, Kad kaķītis nepaman'.
- Caur rijiņu, caur klētiņu, Caur lodziņa šķirbiņām;
- Savilkusi saldu miegu, Guli pati pagalvī.

- 5. Aijā, aijā mazais bērniņ, Kas tev' rītu pašūpos?
- Tēvs aizgāja bišu kāpti, Māte ogu palasīt.
- 7. Mazam bērnam medus pods, Auklim ogu vācelīt'.
- 8. Man tas medus, man tās ogas Par bērniņa auklējum'.

Priekšvārds

Miega dziesmas ir dziedātas visos laikos ar mērķi paātrināt bērnu aizmigšanu. Šo žanru raksturo daudzi atkārtojumi un vienkāršas harmoniskās īpašības, piemēram, melodija balstīta tikai uz diviem akordiem - toniku un dominanti. Ievērojamu skaitu miega dziesmu sarakstījuši komponisti, it īpaši sākot ar romantisma perodu (sal. Johannes Brahms, Wiegenlied); tomēr daļa no tām ir gana sarežģīta profesionālā mūzika, ko bērnu iemidzināšanai izmantot ne vienmēr ir praktiski. Miega dziesmām radniecīgs modernais žanrs ir "ambient" - akustiskā vai tehnomūzika, ko izmanto pieaugušo nomierināšanai, teiksim, cigun vai staipīšanās nodarbību laikā.

iii

Šajā krājumā aplūkojam miega dziesmas (arī nedaudzas dziesmas par pādēm, Laimes māti, u.c.) no tradicionālās mūzikas krājumiem. Melodiju intervāli parasti ir nelieli; retāk nekā citur pasaulē lietoti trīsdaļīgie ritmi (3/4, 6/8). Materiāls ir šķietami vienkāršs, bet tas labi veic savu tiešo uzdevumu - iemidzina bērnus ar ierastām dzimtās valodas skaņām, un vienlaikus dod iespēju dziedātājiem saglabāt možumu un darīt citas lietas.

Tautasdziesmu teksti daudzām dziesmām ir diezgan stabili; kaut arī izpildītāji mēdz pēc vajadzības pielikt klāt vēl kādus pantus, ja ar īsāku dziesmas variantu iemigšanai nepietiek. Var arī dziedāt vairākas līdzīgas melodijas citu pēc citas. Dažu dziesmu tekstos minētas peles un citi simboli, kas asociējas ar tumsu. Citās rotaļīgā veidā saglabājušies seno sabiedrību skarbie priekšstati par bērnu audzināšanu. Arvien populārajā "Aijā žūžu", teiksim, ir minēts medus un ogas - vieni no nedaudzajiem uzturlīdzekļiem, kuru vākšana zemkopju sabiedrībās nodrošināja 2-3 gadīgo bērnu izdzīvošanu un viņu sekmīgu pāreju no piena uz pieaugušu cilvēku barību.

Krājumā ievietotās dziesmas ir pamatos vienbalsīgas. Tās sakārtotas tā, ka dziesmas ar vienkāršākajām melodijām ir krājuma sākumā - tās ir piemērotākās pavisam jauniem bērniem. Vecākiem bērniem var būt piemērotas arī melodijas lielākā intervālā. Bērnus iemidzinot jāatceras, ka "less is more" - gulētiešanai ir savs rituāls, un jaunas lietas tajā ir jāievieš ļoti pakāpeniski.

Ja vēlaties dziesmas kādam mācīt, dziedāt koncertos vai arī bērni pieraduši pie ģitāras skanējuma, var izmantot arī vienkāršu pavadījumu. Lai būtu vieglāk izvēlēties komfortablu elpošanas ritmu - kas palīdz izpildītājam atbrīvoties no iespējamā satraukuma un arī nomierinoši iedarbojas uz mazajiem klausītājiem, esam centušies sistemātiski norādīt arī ieelpas (komats virs nošu līnijām), kā arī cezūras - īsas pauzes (divas svītriņas) un fermātas - garāk pavilktas skaņas (pusaplītis ar punktu). Tempus (ceturtdaļu skaitu minūtē) dziesmām neesam norādījuši - tie var būt katram individuāli un jāatrod pēc izjūtas.

Ceram, ka krājuma lietotāji gan Latvijā gan svešumā gūs radošas ierosmes, esot kopā ar bērniem svarīgos viņu dzīves brīžos. Ar jautājumiem un ierosinājumiem (t.sk. lūgumiem nākamajos krājuma laidienos ievietot vēl citu dziesmu melodijas) lūdzam vērsties pie krājuma sastādītajas. JMRMV studentes Katrīnas; e-pasts...

A daļa: Tautasdziesmas

iv

Satura rādītājs

A daļa: Tautasdziesmas	1
A daļa: Tautasdziesmas	1
2. Aijā, žūžū, mazais bērniņ	2
3. Auklē, mani, māmiņ	3
4. Čuči, guli mazbērniņ	4
5. Es redzēju jūriņāi	5
6. Lieli bērni brīnījās	6
7. Maziņos putniņus Vējmāte šūpo	7
8. Miedziņš jāja ap istabu	8
9. Netīšāmi es iegāju	9
10. Pele brauca vaģi čīksta	10
11. Peleit, peleit	11
12. Pelīt brauc, rati čīkst	12
13. Pelīte brauc ratiņi čīkst	13
14. Šūpojiesi, šūpulīt, audzē lielu bāleliņ'	14
15. Velc pelīte bērnam miegu	15
16. Velc pelīte saldu miegu	16
17. Velc, pelīte, saldu miegu, ē - ē - eijā	17
18. Velc pelīte saldu miegu	18
B daļa: Aizdomīgas miega dziesmas	19
19. Aiz kalniņa mēnestiņis	19

17. Velc, pelīte, saldu miegu, ē - ē - eijā

[FkLaiva] [Vitolins1971],#141 Alberts Ābelnieks Gaujienas raj. Abruper c/p, 73 g.v.; pier. Andrejs Krūminš 1954.g.

- Velc, pelīte, saldu miegu, Ē - ē - eijā, Mazajami bērniņami, Ē - ē - eijā! Caur rijiņu, caur piedarbu, Caur to salmu gubenīti; Savilkusi, sanesusi, Guli pate pagalvēi.
- Aiju, aiju, mazi bērni, Kad jūs lieli izaugsieti? Pavasara saulītēi, Kad pupiņas dārziņāi, Kad pupiņas dārziņāi, Kad odziņas mētriņāsi.

16. Velc pelīte saldu miegu

[FkLaiva]

Lavīze Ernsone, dz.1912.g. Rudbāržos; pier. Andrejs Krūmiņš 1949.g., "Bērnu un bēru dziesmas"112

Velc pe-lī-te sal-du mie-gu ma-za-ja-mi bēr-ni-nam

Vienbalsīga

- Velc pelīte saldu miegu Mazajami bērniņam, Savilkusi, sanesusi Guli pati pagalvī.
- Nāc, pelīte, šai sētāi, Te ir mazi gulētāj' Te ir mazi gulētāji, Te miedziņa vajadzēj'.
- Čuči guli mazais bērniņ, Līdz puķītes salasīš', Līdz puķītes salasīšu, Izpušķošu istabiņ'.

- Kas briežami, kas lāčami Mežā kāra šūpulīt', Lieli vīri izauguši Nešūpoti, nelolot'.
- 5. Aijā, bērniņ, aijā, bērniņ, Aijā, bērniņ, aijaijā.

A daļa: Tautasdziesmas 1

A daļa: Tautasdziesmas

1. Aijā, žūžū

[DziesmasLv],#1009

- Aijā žūžu lāča bērni Pekainām(i) kājiņām.
- Tēvs aizgāja bišu kāpt(i), Māte ogu palasīt.
- 3. Tas mazam(i) bērniņam(i) Par mierīgu gulēšanu.
- Kas vilkam(i), kas lāčam(i) Mežā kāra šūpulīti?
- Lieli vīri izauguši Nešūpoti, neauklēti.

2. Aijā, žūžū, mazais bērniņ

[FkLaiva]

Lauma Sniķere Valmieras Matīšos, 33g. v.; pie. R. Skudra 1966. g. "Bērnu un bēru dziesmas" 129

Aijā, žūžū, mazais bērniņ, lai iet lielie kā-jiņām! Cūciņ, 'ganīt,

skai-diņ' la-sīt, ma-ziem bēr-niem put-riņ' vā-rīt; put-riņ' vā-rīt.

Vienbalsīga

- Aijā, žūzū, mazais bērniņ, Lai iet lielie kājiņām! Cūcin' ganīt, skaidin' lasīt, Maziem bērniem putriņ vārīt.
- Velc, pelīte, saldu miegu Mazajami bērniņam! Caur klētiņu, pagalmiņu, Liec šūpula pagalvī(i).
- Čučiet, guliet, mazie bērniņi, Lai tek lielie kājiņām! Kad būs lieli izauguši, Tad būs miežu arājini.

A daļa: Tautasdziesmas 15

15. Velc pelīte bērnam miegu

[FkLaiva]

Līna Andersone Talsu Kolkā, 77. g.v.; pier. D. Jaunslaviete 1962.g. "B.b.dz." 145

- Velc, pelīte, bērnam miegu, Lai Incītis neredzēj': Caur istabu, caur kambaru, Caur šupulis pagalviņ'.
- Velc, pelīte, bērnam miegu No visiemi pasikņiem: No kaktiņa, no mūriņa, No pagrīdes caurumiņ'.
- Kas vilkami kas lāčami Mežā kāra šūpulīt'? Tie izauga stipri vīri Nešūpoti, neauklēt'.
- Aijā, žūžu lāča bērni
 Pekaināmi kājiņām!
 Tēvs aizgāja bišu kāpti,
 Māte ogu palasīt;
 Tēvs pārnesa medus podu,
 Māte ogu vācelīt'.
 Tie būs mazam bērniņami
 Par mierīgu gulēšan'.

14. Šūpojiesi, šūpulīt, audzē lielu bāleliņ'

[FkLaiva]

Emma Ziediņa Cēsu Rāmuļos, dz. 1910.g.; pier. V. Stelbergs 1939.g. "Bērnu un bēru dziesmas"122

Vienbalsīga

- Šūpojiesi, šūpulīt, Audzē lielu bālēliņ', Kungi gaida karavīr', Tēvs, māmiņa - arājiņ'.
- Auklēdama, māmuliņ, Auklē mani krietnu vīr'; Tāpat tevim dienas gaisa, Neveiklīti auklējot.
- Šūpojiesi, šūpulīt,
 Audzē lielu meitenīt':
 Tautas gaida līgaviņ's,
 Tēvs, māmiņa malējiņ's.

- Paldies saku māmiņai Par to labu lolojum': Nav devusi dižu miegu, Ne ar' sīvu padomiņ'.
- Šūpojiesi, šūpulīt, Audzē lielu bālēliņ', Tēvs, māmiņa maizi dev', Dieviņš lielu audzināj'.
- Šūpo mani, māmuliņ', Rakstītāi šūpulī: Liec maizīti liec naudiņ', Liec gudroi padomiņ'.

A daļa: Tautasdziesmas

3. Auklē, mani, māmiņ

[FkLaiva]

Eda Jansone Cēsu Kosā, dz. 1863.g.; pier. V.Stelbergs 1939.g., "Bērnu un bēru dziesmas" 123

3

- Auklē, mani, māmiņ, Daiļu karavīru: Karodziņu nesti, Zobentinu celti.
- Šūpo tēvs māmiņa, Kamēr šūpulēi; Kāpšu kumeļāi, Šūpos kumeliņis, Šūpos kumeliņis Kara pulciņāi, Kara pulciņāi, Svešā zemītēi.

4. Čuči, guli mazbērniņ

[FkLaiva]

Anna Mame, dz.1902.g. Aizvīķos; pier. Romualds Jermaks 1961.g. "Bērnu un bēru dziesmas"110

Vienbalsīga

- 1. Čuči, guli mazbērniņ, Es tecēšu puķes plūkt;
- Izpušķošu šūpulīt', Visādāmi puķītēm:

3. Visapkārti puķes likš', Vidū pašu rožu krūm'. A dala: Tautasdziesmas 13

13. Pelīte brauc ratini čīkst

[FkLaiva]

Jūlija Baltcepure Liepājas Durbē, 54 g.v.; pier. R.Jermaks 1961.g. "Bērnu un bēru dziesmas" 159

- Pelīte brauc, ratiņi čīkst Pilnu maisiņu miega ved. Šim saujiņa, tam saujiņa, Mazajami riekšaviņ'.
- Tiltiņis rīb, pelīte brauc, Ar to miega vezumiņ'. Brauc, pelīte, mūs' mājāi, Mums ir mazi gulētāi'.
- Pelīte miegu atvizināj'
 Manam mazajam bērniņam.
 Caur ūdeni, caur akmeni,
 Caur šūpuļa pagalviņ'.
- 4. Pelīte pīkst, ratiņi čīkst, Veda miedziņu bērniņam. Klusi, klusi, lēni, lēni Ieliec pašās actiņās.

12. Pelīt brauc, rati čīkst

[FkLaiva]

Vienbalsīga

- Pelīt brauc, rati čīkst Ar to miega vezumiņ'. Brauc, pelīte, istabā, Liec šūpuļa galinā;
- Šim saujiņu, tam saujiņ', Mazajami riekšavin', Mazajami riekšaviņ' Mazajāsi actinās.
- Miedziņš bērnu kaitināj', Uz slieksnīša tupēdams; Ņem māmiņa žagariņ', Dzen miedziņu gultiņā.
- Pelīt, atvelc miedziņu
 Mazam mīlam bērniņam;
 Atvilkusi, ielikus',
 Bēdz zem gultas kaktiņā.

A daļa: Tautasdziesmas

5. Es redzēju jūriņāi

[FkLaiva]

$Vienbals \bar{\imath} ga$

- Es redzēju jūriņāi
 Zelta stelles līgojam;
 Es redzēju jūriņāi
 Zelta stelles līgojam.
 Sit, vilnīti, maliņāi,
 Še būs daiļa audējiņ'.
- Laime, Laime tai meitai, Kas piedzima Saulītē: Tai Laimiņa saktas lēja, Sudrabāi mērcēdam'.
- Gaiša, gaiša uguns dega Tumšajāi kaktiņā; Tur Laimiņa mūžu raksta Mazajami bērniņam.

4. Laimiņ, mūža licējiņa, Kādu mūžu man nolik'? Vai tu liki pa ļaudīmi, Vai pa laužu valodām? 5

- Visi ļaudis to vien teica -Man' Laimiņa noslīkus; Mana Laime kalniņāi Sēd sudraba krēsliņā.
- 6. Ej, Laimiņa, kur iedama, Nāc pie manis pāriedam', Palīdz' manu grūtu mūžu Vieglumāi darināt!

6. Lieli bērni brīnījās

[VijaVigante] [Vitolins1971] Dace Jansone lecavă, dz. 1890.g. pier.Em. Melngailis 1921.g., "Bērnu un bēru dziesmas"13

Vienbalsīga

- Aijā, aijā, ē-ē-e!
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
 Lieli bērni brīnījās,
 Kur pādite radījās;
- No debesu nolaidās, Ar sudraba ķēdītēm, Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Ar sudraba ķēdītēm, sudrabiņa šūpulī.
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Šūpojiesi, šupulīt, Audzē lielu meitenīt: Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Tautas gaida līgaviņ's, tēv's, māmiņa malējiņ's. Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Aizmigusi māmulīt,
 Zem bērniņa šūpulīt'
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Šūpodama , līgodam',
 Vieglas dienas gribēdam'.
 Aijā, aijā, ē-ē-e!
 Aijā, aijā, ē-ē-e!

- Šūpo māte, auklē māt', Mana mūža nezināj'; Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- Dēkla mūžu gan zināj', Māmiņai nesacīj', Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- 10. Tik katrami laimes bij', Cik ielika šūpulī; Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- 11. Cik kurami iedziedāj' Māmuliņa maziņam. Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- 12. Kas varēja izglabāt Maza bērna dvēselīt' Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!
- 13. Glabā Dievis, glabā Laim', Glabā paša māmuliņ' Aijā, aijā, ē-ē-e! Aijā, aijā, ē-ē-e!

A daļa: Tautasdziesmas 11

11. Peleit, peleit

[Igauni1993],p.14

1. Pe-leit, pe-leit at-velc mī-dze ņu mo-za-ja-mi bēr-ne-ņam.

$Vienbals \bar{\imath} ga$

- Peleit, peleit atvelc mīdzeņu Mozajami bērneņam.
- 2. Atnuokuse, savylkuse Poša guli pagalvī.
- 3. Brauc peleite, roti čeikst Ar tū mīga vazumen'.

10. Pele brauca vaģi čīksta

[FkLaiva]

Anna Damroze Gaujienas Abrupē, 73.g.v., dz. Jaunpiebalgā; pier. A. Krūmiņš 1954.g. "Bērnu un bēru dziesmas"124

pe-le brau-ca, vā-ģi čīkst, lie-lu mie-ga ve-zu-miņ'.

Vienbalsīga

- Pele brauca, vāģi čiksta, Lielu miega vezumiņ'.
 Tam pa saujai, šim pa saujai, Mazam bērnam riekšaviņ'.
- Velc, pelīte, saldu miegu, Mazajami bērniņam; Atnesusi, ielikusi, Bēdz zem gultas kaktiņā!
- Jau tas miega Ērmanītis, Ap bērniņu danci ved'. Pagaid'miega Ērmanīti, Gan bērniņu atdosim.
- Miga, miga vien actiņa, Līdz aizmiga abas div's. Kad aizmiga abas divas, Tad gulēja saldu mieg', Tad gulēja saldu miegu, Līdz pašami rītiņam, Līdz pašami rītiņami, Kad saulīte modināj'.

A daļa: Tautasdziesmas 7

7. Mazinos putninus Vējmāte šūpo

[FkLaiva]

$Vienbals\bar{\imath}ga$

- Maziņos putniņus Vējmāte šūpo. Kalniņa galiņā, Bērziņa zarā. Kar, māmiņ, šūpuli Kalniņa galā: Ja mani nešūpos, Vējmāte šūpos.
- Šūpoi, eglīte, Vāveres bērnu; Es pati šūpoju Sav' mazo bērnu. Auklēju bērniņu, Nedaru darbiņ': Izaugsi bērniņi, Darīšu darbiņ'.

 Atteci, pelīte, Atvelci miedziņ' Pa duru šķirbiņu, Pa loga rūti; Ielieci bērniņam Šupuļa galā!

8. Miedziņš jāja ap istabu

[FkLaiva]

Anna Mame, dz.1902.g. Aizvīķos; pier. Romualds Jermaks 1961.g. "Bērnu un bēru dziesmas" 77

Vienbalsīga

- Miedziņš jāja ap istabu Dābulainu kumeliņ', Jāj, miedziņi, istabāi, Dos memmiņa snaudulīt'.
- Mazi bērni sav' miedziņu Vārdzināti vārdzināj', Ielikuši vīzītēi, Pa istabu vizināj'.
- Velc, pelīte, bērnam miegu No visiemi pasikņiem: No kaktiņa, no mūriņa, No pagrīdes caurumiņ'.
- Pele brauca, rati rūca, Mučelīti miega ved. Šim saujiņa, tam saujiņa, Mazajami - puspūrīt'

A daļa: Tautasdziesmas

9. Netīšāmi es iegāju

[FkLaiva]

Late Lēvalde, dz. 1872 Skrundā, pier. Em. Melngailis 1931.g. "Bērnu dziesmas" 54

9

- Netīšāmi es iegāju, es iegāj', Mīļās Māras istabā, istabā. Pilna Māras istabiņa, Sīku mazu šūpulīšu. Kad es vienu pašūpoju, Visi līdzi līgojāsi.
- Mīļā Māra sieviņāmi
 Trejus ziedus pametusi:
 Namā meta liepu lapas,
 Istabāi ievas ziedus;
 Pirtes taku kaisījusi
 Apenīša lapiņāmi.
- Netīšāmi es iegāju, es iegāj', Mīļas Māras istabā, istabā. Pilna Māras istabiņa, Sīku mazu šūpulīšu. Kad es vienu pašūpoju, Visi līdzi līgojāsi.
- Dārga, dārga tā vietiņa, Kurā dzimu māmiņai. Trīs reizītes mīļā Māra Laimiņai klanījāsi.

- Ne visiemi mīļā Māra Zelta klāja paladziņu; Sieviņāmi vien paklāja Grūtajāsi dieniņāsi.
- Tik katrami laimes bija, Cik ielika šūpulīji, Cik kurami iedziedāja Māmuliņa maziņami.
- Laimas māte durvis vēra, Kad man kāra šūpulīti. Tā vēlēja manu mūžu Bērza slotas kuplumiņu.
- Man Laimiņa mūžu lika Liepiņāi sēdēdama.
 Augt man bija kā liepai, Kā ievai noziedēti.